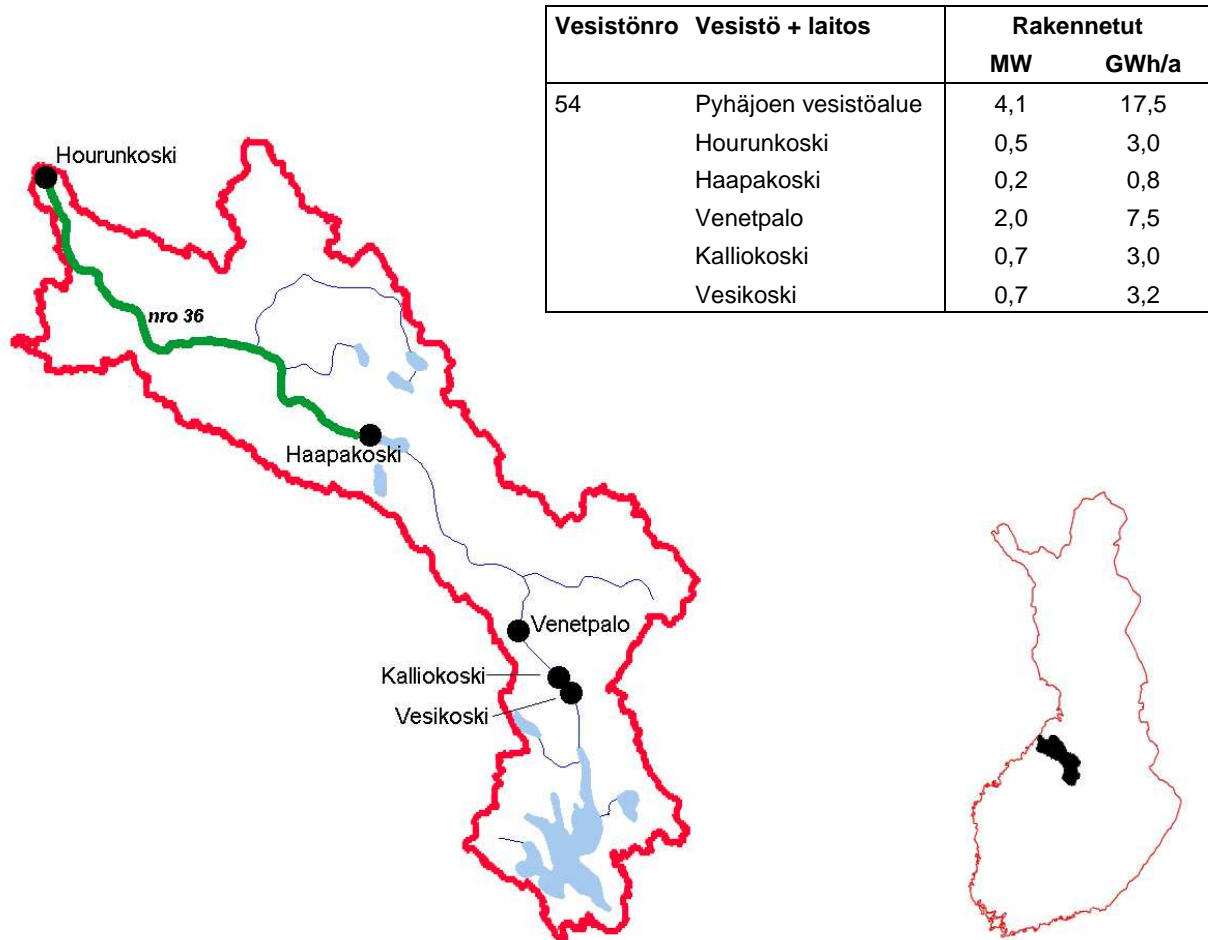

54 Pyhäjoen vesistöalue

Vesistöalueen pinta-ala 3 712 km²
Järvisyys 5,2 %

Suojelu (koskiensuojelulaki 35/1987)
nro 36, Haapakoski-jokisuu

Yleistä

Pyhäjoki saa alkunsa Pyhäjärvestä. Joki virtaa Pyhäjärven, Kärsämäen, Haapaveden, Oulaisten ja Merijärven kautta ja laskee Perämereen Pyhäjoen kunnan alueella. Pyhäjoen vesistöalueen kokonaispinta-ala on 3 724 km² ja järvisyys on 5,2 %. Pääuoman pituus Pyhäjärvestä rannikolle on noin 160 km ja korkeusero 140 m. Suurimmat sivujoet ovat Kärsämäenjoki ja Oulaisten Piipsanjoki. Piipsanjoki laskee Pyhäjokeen Oulaisissa noin 50 km etäisyydellä rannikosta. Kärsämäenjoki laskee Pyhäjoen latvaosalle noin 30 km Pyhäjärven alapuolella.

Pyhäjoen keski- ja yläosan vesistöjärjestelyt on toteutettu 1950-luvun lopussa ja 1960-luvun alussa, jolloin suoritettiin Pyhäjärven ja Haapajärven säännöstely sekä Kärsämäenjoen, Viirelänojan ja Piipsanojan perkaus. Pyhäjoen yläosalle on rakennettu kolme voimalaitosta

(Venetpalo, Vesikoski ja Kalliokoski). Lisäksi joen keskiosalla Haapajärven alapuolella on Haapakosken voimalaitos. (Ympäristöhallinto 2007¹)

Säännöstely ja vesivoima

Pyhäjoen vesistöalueella on viisi toiminnassa olevaa vesivoimalaitosta: Hourunkoski, Haapakoski, Venetpalo, Kalliokoski ja Vesikoski. Voimalaitosten koneteho on yhteensä 4,1 MW ja vuosienergia noin 17,5 GWh. Alueen merkittävin säännöstelty järvi on Pyhäjärvi.

Tulvat

Pyhäjoki on tulvaherkkä vesistö; Pyhäjoen ja Merijärven kuntakeskukset mainitaan merkittävänä tulvavahinkokohteina suurtulvatyöryhmän loppuraportissa (Timonen ym. 2003). Pyhäjoella tulvaongelmia aiheuttavat erityisesti jääpadot, Merijärvellä suuri virtaama.

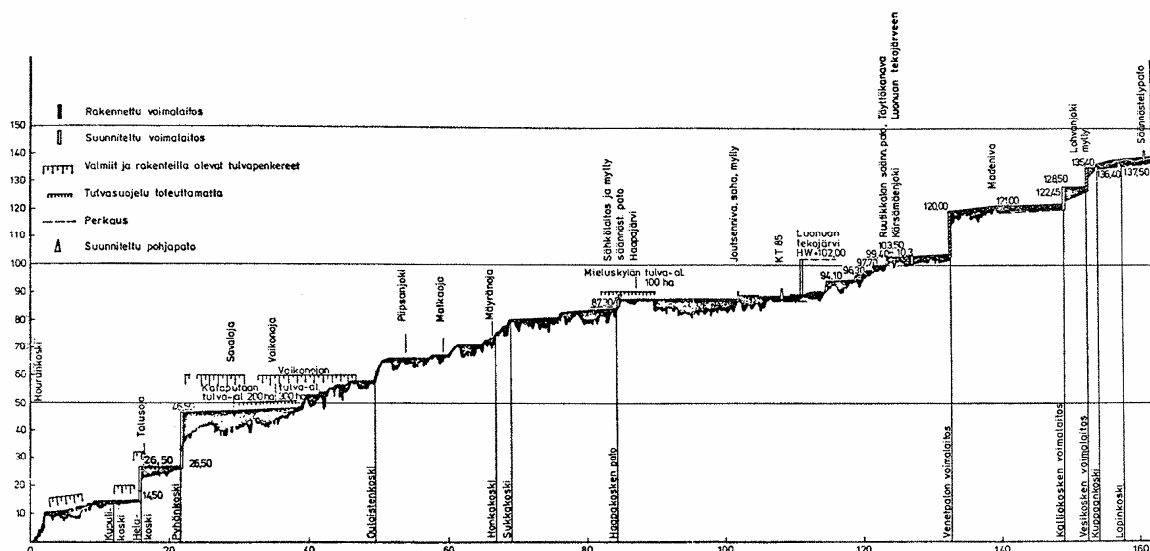
Vesistön käyttö ja suojele

Pyhäjoen alaosa Haapakosken alapuolelle saakka on suojeltu koskiensuojelulla voimalaitosrakentamiselta. Suojeluun jokiosuuden pituus on 80 km. Pyhäjoki kuuluu kansainväliseen Salmon Action Plan -lohikantojen elvytysohjelmaan. (www.ymparisto.fi) Pyhäjoessa on tehty kalataloudellinen kunnostus Haapakosken alapuolisella jokiosalla.

Pyhäjoen yläosa on alustavasti luokiteltu vesipolitiikan puitedirektiivin voimakkaasti muuteksi vesistöksi. (Pohjois-Pohjanmaan & Kainuun ympäristökeskus 2007)

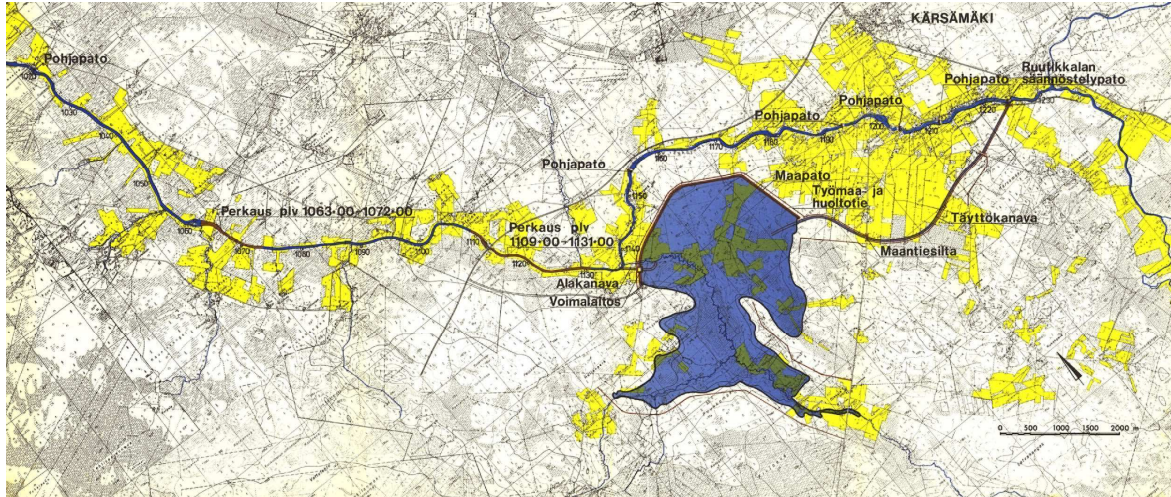
Tarkastellut suunnitelmat

- Oy Vesirakentaja: useat eri voimalaitossuunnitelmat
- Kokkolan vesipiirin vesitoimisto. 1975. Pyhäjoen vesistösuunnitelma, Luonuan tekoallas.
- Vesihallitus. 1978. Pohjanmaan pohjoisosan vesien käytön kokonaissuunnitelma. Tiedotus 137.

Pyhäjoen pituusprofiili. (Vesihallitus 1977)

¹ <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=5587&lan=fi>

Luonuan allassuunnitelman kartta. (Kokkolan vesipiirin vesitoimisto 1978)

Yhteenveto

Pyhäjoen alimman laitoksen Haapakosken tekniikka 1930-luvulta. Laitos uusitaan lähivuosi-
na. Tästä saadaan lisätehoa noin 0,2 MW ja lisäenergiaa noin 0,8 GWh/a.

Pyhäjoen vesistöalueelle on 1970-luvulla suunniteltu ns. Luonuan allasta, joka pidättäisi vesiä
joen yläosalla. Allas vähentäisi todennäköisesti merkittävästi Pyhäjoen keski- ja alaosan tul-
variskejä. Altaan yhteyteen voitaisiin rakentaa voimalaitos, jonka teho olisi noin 2,8 MW ja
vuosienergia reilut 8 GWh. Mikäli tulvat Pyhäjoen vesistöalueella pahenevat tulevaisuudessa,
voitaisiin allasta suunnitella tämän hetken uusimman teknisen ja luonnontieteellisen tietämyk-
sen valossa.

Pyhäjoen 80 km pituiselle alaosalle on suunniteltu yhteensä viiden voimalaitoksen rakenta-
mista, yhteisteholtaan noin 22 MW ja energiantuotannoltaan noin 87 GWh/a. Joen teknisistä
ominaisuuksista johtuen alaosan porrastettu vesivoima ei kuitenkaan olisi käytettävissä te-
hokkaaseen säätöön.

Pyhäjoki kuuluu kansainväliseen Salmon Action Plan -lohikantojen elvytysohjelmaan, sen
alaosalla on tehty kalataloudellisia kunnostuksia, se on merkittävä nahkiaisjoki ja koko Pyhä-
joen alaosa kuuluu koskiensuojelun piiriin.

Vesistö	Rakennetut		Merkittävät		Muu rak.kelp.		Hankkeet yht.	
	MW	GWh/a	MW	GWh/a	MW	GWh/a	MW	GWh/a
54 Pyhäjoen vesistöalue	3,6	14,5	0,0	0,0	25,0	96,5	25,0	96,5